

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vanitas Vanitatum Consideratione Seria Evanescens

Bellegambe, François

Insulis, 1681

Introductio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51072](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51072)

VANITAS

VANITATUM

CONSIDERATIONE SERIA
EVANESCENS.

INTRODUCTIO

Ad sequentes considerationes.

VANITAS vanitatum, dixit Ecclesiastes: vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Quid habet amplius homo de universo labore suo, quo laborat sub sole? Vidi cuncta quæ fiunt sub sole; & ecce universa vanitas, & afflictio spiritus. (a) Neque contentus semel iterumque verbis adeo gravibus declamasse Regum potentissimus ac sapientissimus, idem passim repetit exponitque isto suo libro, ut cap. 2. Vidi in omnibus vanitatem; & cap. 3. Cuncta sub-

(a) Eccle. 1. A

2 INTRODUCTIO.

jacent vanitati; ac denique, quibus auspiciatus fuerat, iisdem vocibus orationem concludit, dicens: Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes, & omnia vanitas. (b) Tunc sublimem illam (verba sunt Chrysostomi) & cœlis dignam emisit vocem Salomon, ubi ad se reversus, & quasi ex umbrosa quadam abyſſo ad lumen veræ sapientiæ respicere valuit: (c) qui (ut loquitur Hugo Victorinus) supra omnia caduca & transitoria mente raptus, vidit universorum nihil esse quod maneat, & quasi stupore novæ hujus atque insolitæ visionis territus, exclamavit: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Universitatem enim intuebatur, & totam vanitati subiectam, ejusque vanitatem, omnium vanitatum vanitatem; id est, omnem vanitatem in se continentem, appellavit. Omnia enim vanitas, & ex omnibus universitas, & universa vanitas. (d) Hoc dictum in parietibus, in vestibis, in foro, in ædibus, in vijs, in fenestris, in januis, sed potissimum in ipsâ cujusque conscientia continen-

(b) Eccle. ult. (c) Orat. contra concubin. c. 12

(d) Hugo à S. Vict. in 1. Eccle.

INTRODUCTIO. §

ter inscriptum esse oportet, omniq̄ue tempore cogitationi obversari: quandoquidem negotia fraudulenta & personata ac mimica veritatis opinionem apud plerosque sibi paraverunt. Hoc dicto, in prandio, in coena, in coetu hominum, quemque proximum suum compellare oportebat, idemque ab illo vicissim audire, nempe quòd Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. (e)

Filij hominum, usquequò gravè corde? ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? (f) Vanitas vanitatum, & omnia vanitas, præter amare Deum, & illi soli servire. Ista est summa sapientia, per contemptum mundi tendere ad regna cœlestia. Vanitas igitur est, divitias perituras quærere, & in illis sperare. Vanitas quoque est, honores ambire, & in altum statum se extollere. Vanitas est, carnis desideria sequi, & illud desiderare, unde postmodum graviter oportet puniri. Vanitas est, longam vitam optare, & de bona vita parum curare. Vanitas est, præsentem vitam solum attendere: & quæ futura sunt,

A ij

(e) Chrysostr. in Eutropium. (f) Ps. 4.

4 INTRODUCTION.

non prævidere. Vanitas est, diligere, quod cum omni celeritate transit: & illic non festinare, ubi sempiternum gaudium manet. (s) Tenet me, Deum testor (*verba sunt Mirandulani Principis, (h) & his sensum animi etiam mei aperio*) tenet me aliquando ecstasis quasi & stupor quidam, cum mecum incipio studia hominum, aut, ut dixerim significantius, meras insanias, nescio an cogitare potius quam dolere, mirari an deplorare. Magna enim profectò insania, Evangelio non credere, cujus veritatem sanguis Martyrum clamat, Apostolicæ resonant voces, prodigia probant, ratio confirmat, mundus testatur, elementa loquuntur, dæmones confitentur. Sed longè major insania, si de Evangelij veritate non dubitas, vivere tamen quasi de ejus falsitate dubitares. Nam si illa sunt vera; difficillimum esse, divitem ingredi regnum cælorum; quid cumulandis quotidie divitijs inhiamus? Et, si illud est verum, quærendam gloriam, non quæ ex homi-

(g) *Th. à Kemp. de imit. l. 1. c. 1.* (h) *Ep. I. ad Nepot.*

INTRODUCTIO. 3

nibus, sed quæ ex Deo est; cur de
 judicijs hominum semper pendemus?
 Et, si firma in nobis est fides, fu-
 turum aliquando, ut Dominus dicat,
 Ite maledicti in ignem æternum: &
 rursus, Venite benedicti, possidete reg-
 num paratum vobis à constitutione
 mundi; cur nihil minùs aut timemus
 quàm gehennam, aut speramus quàm
 regnum Dei? Quid possumus dicere,
 quàm, multos esse nomine Christia-
 nos, sed re paucissimos? *Hactenus sa-
 pientissimus Princeps. Sed, unde, quæso,
 tam vana, tamque perversa hominum stu-
 dia? Nimirum Desolatione desolata est
 omnis terra, quia nullus est qui re-
 cogitet corde. (i) Profectò si saperent
 homines, & intelligerent, ac novissi-
 ma providerent; (k) non jam vanitatis,
 sed veritatis unius affectæ, quæ sursum
 sunt, saperent, non quæ super ter-
 ram. (l) Saperent, (ut calamo S. Ber-
 nardi utar) quæ Dei sunt; intellige-
 rent, quæ mundi sunt; providerent,
 quæ inferni sunt. Profectò inferna
 horrerent; superna appeterent; quæ ad*

A iij

(i) Jerem. 12. (k) Deuter. 32. (l) Coloss. 3.

6 INTRODUCTION.

malum sunt, contemnerent. (m)

O rem mirandam ! (*exclamat aureâ Facundiâ Præsul Antiochenus.*) quomodo omnes præsentibus rebus inhiant, & futurarum intelligentiam nunquam accipiunt, sed in corporeas quidem voluptates jugiter feruntur, animas verò fame tabescere sinunt!... Quocirca magnopere deplorans animis hominum circumfusam dementiam, crassamque caliginem obtensam, vellem speculam aliquam excelsam invenire, quæ mihi omnia genera hominum cernenda subjiceret: vellem autem & vocem indipisci, quæ ad extremos fines circumquaque personaret, & omnibus qui super terram vivunt, sufficeret: & stare, & vociferari, davidicâque illa voce exclamare: Filij hominum quousque gravi corde? (n) Quid est autem esse gravi corde? Graves corde sunt, qui sunt) crasso corde, carnales, affixi terræ... Nihil enim facit cor adeò grave, ut libido, & ad ea, quæ ad hanc vitam pertinent, affectio, & terræ affixum esse.

(m) Bernard. ep. 292. (n) Chrysof. orat. de anima to. 5.

INTRODUCTIO. 7

Quod tale est, non erraverit qui cor luteum appellaverit.... Vanum autem illud dicitur, quod est inane, quando nomen quidem fuerit, res nequaquam. Ita apud Græcos nomina quidem deorum multa, res verò minimè: & in alijs similiter, nomen divitiarum, res autem minimè; & nomen gloriæ, res verò minimè: nomen potentiæ, & remanet solum nomen. Quis est ergo adè excors, ut quærat nomina, quæ rebus destituuntur? & persequatur inania, quæ oportet fugere? Nonne omnia mentiuntur, & decipiunt? Etiam si dixeris gloriam, etiam si divitias, etiam si potentiam; omnia sunt vanitas. Propterea dolore afficitur Propheta; dum in vita videt tantam amentiam: perinde enim est ac si quis cum videat quempiam lucem fugientem, tenebras autem persequentem, ei dicit: Cur hoc facis adè absurdum & præter rationem? Ita enim ipse: Cur diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? (o) Quod mendacium quæritis? mundum.... Non vultis esse graves, qui terreno menda-

A iiij.

(o) Chrysoſt: in ps. 4. to. 1.

8 INTRODUCTION.

cio oneratis cor vestrum ? ... Volentes beati esse, eas res quæritis, unde miseri sitis. Fallit vos quod quæritis : mendacium est quod quæritis. (p)

Istam Psalta regij increpationem admisit tandem sapiens Augustinus ; & quam expertus est in se animi commotionem, eandem salutarem peroptat omnibus vanitatum sectatoribus : Audivi & contremui, quoniam talibus dicitur, qualem me fuisse reminiscebar. In phantasmatibus enim, quæ pro veritate tenueram, vanitas erat & mendacium. Et insonui multa graviter & fortiter in dolore recordationis meæ. Quæ utinam audissent, qui adhuc diligunt vanitatem, & quærunnt mendacium : fortè conturbarentur, & evomissent illud.... Volentes enim gaudere forinsecus, facile evanescunt, & effunduntur in ea quæ videntur & temporalia sunt, & imagines eorum famelicâ cogitatione lambunt. Et ô si fatigentur inediâ, & dicant : Quis ostendet nobis bona ? (q) Misereat & Sanctum Bernardum vanorum hominum miseranda fatuita-

(p) August. serm. 141. de Temp. (q) August. l. 9. Confess. c. 4.

INTRODUCTIO. 9

ris, quam tibi hisce verbis depingit: Vidi ego aliquando quinque viros, quidni phreneticos arbitrer? Primus quidem buccis tumentibus marinam masticabat arenam. Secundus sulphureo adstans lacui, exhalantem teterrimum foetidissimumque gestiebat haurire vaporem. Porro tertius fornaci incubans vehementer accensæ, micantes scintillas hiantibus excipere faucibus lætabatur. Quartus supra pinnaculum templi residens, levioris auræ spiritum aperto attrahebat ore: & si quo minus influere videretur, flabello sibi ventum ipse ciebat, ac si totum speraret aërem deglutire. Quintus seorsum positus ridebat cæteros, ipse quoque ridendus & maximè. Proprias enim carnes incredibili quodam studio sugere laborabat: nunc manus, nunc brachium, nunc alias partes applicans ori. (r) En egregios vanitatum aucupes, famelicos inanitatum belluones, sordium, quisquiliarum, & luti, verbo uno & p[er]plano, mundi deliros & amatores. Hoc stultum & extremæ dementiæ est, ea semper appetere, quæ nunquam, non

( ) ? zuziigt ba zudi A iiii

(r) Bernard. serm. ecce nos reliquimus.

60 INTRODUCTION.

dico, fatient, sed nec temperent appetitum; dum quidquid talium habueris, nihilominus non habita concupiscas, & ad quæque defuerint, semper inquietus anheles. Ita enim fit, ut per varia & fallacia mundi oblectamenta vagabundus animus inani labore discurrens fatigetur, non satietur, dum quidquid famelicus inglutierit, parum reputet ad id quod superest devorandum; semperque non minus anxie cupiat quæ desunt, quam, quæ adsunt, lætè possideat.... His anfractibus ludit secum vanitas, mentitur iniquitas sibi.... Hoc in circuitu impij ambulant, naturaliter appetentes unde finiant appetitum, & insipienter respicientes unde propinquent fini. Fini, dico, non consumptionis, sed consummationis.... Denique si famelicum hominem apertis faucibus vento, inflatis haurire buccis aërem cernas, quo quasi consulat fami, nonne credas insanire? Sic non minoris insanie est, si spiritum rationalem rebus putes quibuscumque corporalibus non magis inflari quam satiari. Quid namque de corporibus ad spiritus? (f)

(1) Bernard. tract. de diligendo Deo.

INTRODUCTIO. II

Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Ioannes Iacobus Medices, Marchio Margnani, pilas ventosas in suo symbolo posuit, adjectâ, ut vulgò dicimus, syringâ, qua ille pila, seu inflati folles, aëre implentur, additâ epigraphæ hispanicâ: Todo es viento: id est, totum ventus est & inanis aër, quod in mundo quaritur. Ioanna Regina Hispaniæ, Ferdinandi Regis Filia, Philippi uxor, orbi insidentem pavonem delineavit, plumas extendentem, hac epigraphæ: Vanitas. Martinus V. Pontifex in medio ignis luculenti persuit tiaras Pontificum, coronas Imperatorum, Regum diademata, pileos Cardinalium, mitras Episcoporum, sceptrum, enssem, & globum Imperatorium, additâ inscriptione: Sic omnis gloria mundi: supple, transit, vel, in cineres resolvitur. (†) In rosæ typo, mundi pulchritudinem, sed caducam, representat summus Pontifex: singulis enim annis, quartâ Dominicâ Quadragesimæ, rosam auream pijs ritibus sacrat; finitoq; officio, Principi alicui presenti offert, aut ad absentem mittit. Sic Alexander III. misit Regi Scotia: Paulus II. Ferdinando Filio Ferdinandi Regis Neapolitani:

(†) P. Thomas le Blanc in Ps. 143. n. 39.

12 INTRODUCTION.

Paulus V. Ludovico XIII. Francorum Re-
 gi; ut rosa eos monerent vitæ fragilitatis;
 & aurum omne, gemmas, honores, esse
 rosam pulchram, sed citò marcescentem:
 ait, qui & refert, noster Thomas le
 Blanc. (u) At verò magnus ille & au-
 reus Ecclesiastes Chrysostomus, ut principio
 retuli, monet, ubique inscribendum, dicen-
 dum passim esse, & occinendum, ac lu-
 benter audiendum salutare illud maximi Ec-
 clesiastæ carmen: Vanitas vanitatum, &
 omnia vanitas. Id quod & sacris alijs
 Praconibus, atque animarum studiosis, fa-
 miliare fuit, pro concione, privatis con-
 gressibus, alijsque modis, auribus animis-
 que mortalium committere & altè impri-
 mere. Duaci Anno 1611. (ut habent
 Annales MS. Sodalitatis Philosophorum) mo-
 rienti Patri Henrico Asbroeck qui ad-
 fuere, magnum moriendi ac mundi
 contemnendi desiderium inde hausere.
 Oblatas sibi à Sodalibus Philosophis,
 quibus præerat, preces, Deo statim
 obtulit ut citiùs & meliùs moreretur.
 Patri, qui ei in Sodalitatis rectione
 succedebat, supremum pro Sodalibus
 documentũ petenti, ducto altè suspirio,
 Magnam, ait, rem faceres, Pater, si ado-
 (u) In Ps. 83. n. 37.

INTRODUCTIO. 13

lescentibus istis persuadere posses contemptum vanitatum hujus mundi. Putant enim aliquid esse: & nihil est, & nihil est, & nihil est. (x)

Quod ego optimum saluberrimumque documentum secutus, omnibus veritatis & Sapientiae amatoribus, hoc est, salutis aeternae cupidis, aliquot exhibeo considerationes, quibus ex mortalium animis evanescat vanitas illa vanitatum, & altè insideat veritas, rerumque aeternarum, verorum bonorum, oriatur, augeatque amor. Porro in illis de meo vix quidquam est, praeter operam studiumque, quo collectas ex divinis codicibus ac scriptoribus sacris sententias atque historias disposui & contexui. E profanis ethnicisque nihil mutuatus sum, indignum reputans quidpiam ex illis proferre, ubi suprema Veritas ejusque fidi Praecones claris adèd gravibusque effatis vanitatem mundi amatorum propalant, impugnant, damnant. Venit Dominus Christus, Sapientia Dei. Coelum tonat. Ranae taceant. Quod dixit Veritas, verum est. (y) Ad haec, ut rectè Author operis imperfecti in Matthaum: (z)

Omne verbum, quod non habet in

(x) *Nadasi pretios. occupat. morient. c. 38.*

(y) *August. Serm. 139. de Temp. (z) Hom. 46.*

14 INTRODUCTION.

se veritatem Dei, mortuum est, quem-
admodum sine sanguine corpus. Propte-
reà omnia verba divina, quamvis ru-
stica sint & incomposita, viva sunt:
quoniam intus in sensibus suis habent
positam veritatem Dei, quasi sangui-
nem in venis inclusum, & ideò vivi-
ficant audientem, sicut testatur Petrus
ad Christum dicens: Quò ibimus?
verba viva habes. *Hinc Hieronymus Pau-
linum monet: Semper in manu tuâ sa-
cra sit lectio. (aa) Et Demetriadem:
Ama scripturas sanctas, & amabit te
sapientia: dilige eam, & conservabit
te: honora illam, & amplexabitur te.
(Prov. 4.) (bb) Altissimis autem divinæ sa-
pientiæ proponendis eloquijs explanandisque
adducuntur sacri Scriptores, quos velut lucernas
super Ecclesiæ suæ candelabrum posuit Chri-
stus Dominus, ut quod ab æterna Veritate
hausere lumen, diffundant quaquaversum,
excitentque sanctum ardorem, accommodato
veluti temperamento ad imbecillitatem in-
telligentiæ nostræ, divina agrè capientis,
torporemque voluntatis ad unius verique,
quod sub sensum non cadit, boni prosecu-
tionem.*

(aa) Ep. ad Paulin. (bb) Ep. ad demetriad.

INTRODUCTIO. 15

Itaque considerationes singulas in tres veluti articulos distinguo. Primus ex Scripturis divinis ferè constat: alter ex Authoribus ecclesiasticis: tertius historias continet sententijs firmandis, movendisquè animis. Ut verò fructum ex ijs capias, cursim ne legito, sed meditatè inhæreto, in animum demittito, neque tam intellectum quàm voluntatem pascito. Quid enim prodest, lectione continuâ tempus occupare, Sanctorū scripta & gesta legendo transcurrere, nisi ea masticando & ruminando, succum & bibamus, & transglutiendo usque ad cordis intima transmittamus? (cc) Vnde & Apostolus Iacobus monet: Estote factores verbi, & non auditores tantum, fallentes vosmetipsos. Quia si quis auditor est verbi, & non factor; hic comparabitur viro consideranti vultum nativitatis suæ in speculo. Consideravit enim se, & abiit; & statim oblitus est qualis fuerit. (dd) Et Veritas ipsa: Si hæc scitis, beati eritis, si feceritis ea. (ee) Non enim magnum est, virtutem cognoscere; sed studiosè agere, id cer-

(cc) Lib. de scala parad. 10. 9. oper. August. (dd) Iac. 1. (ee) Ioan. 13.

16 INTRODUCTION.

tè maximum est. (ff) Maximum ad justitiam auxilium est, implere divinis eloquijs animum, & , quod opere exequi cupias, semper corde meditari.... Sint ergo divinæ Scripturæ semper in manibus tuis, & jugiter mente voluantur. Nec sufficere tibi putes, mandata Dei memoriâ tenere, & operibus oblivisci. Sed ideò illa cognosce, ut facias quidquid faciendum didiceris. (gg) *Finis igitur considerationis tuæ sit vita secundum ea, quæ hic legeris & meditando pertractâris, conformatio, vanitatum mundi contemptio, veritatis ac summi boni cognitio & desiderium. Quem fructum ut consequare, accede ad legendum meditandumque (ut exercitia spiritualia suscipienti commendat S. Parens noster Ignatius, (hh) magno animo atque liberali, cognoscenda & amanda veritatis studio: & quo in puncto, aut etiam versu, piam animi motionem ac devotionem senseris, conquiesce sine transcurrendi anxietate, donec tibi satisfeceris; quod est etiam monitum ejusdem*

(ff) *Cyrell. Alexand. l. 9. in Ioann. c. 9. (gg) Hieron. aut Paulin. ep. ad Calantiã. (hh) Annotat. 5. ad exercitia.*

INTRODUCTIO. 17

magni animorum Magistri. (ii) Nec parum
 juvabit, lectioni seu considerationi præmit-
 tere aliquam ex ijs, quas subjicio, preca-
 tionibus; ac tum, atque etiam in decursu,
 imò & illâ peractâ, usurpare identidem
 nonnullas piarum aspirationum seu oratio-
 num brevium, quas jaculatorias vocant, ex
 ijs quas paulò post apponam, aut istius-
 modi alias, quas vel libri sacri & p̄j,
 vel animus ipse tuus facile suggeret.

Hanc methodum si servaveris, mi Chri-
 stiane, non dubito, quin divinâ favente
 gratiâ, quæ nulli non præsto est salutis
 cupienti, ex animo tuo, siquæ infederit,
 vanitatis mundanæ umbra prorsus evanescat;
 atque adminicula nec pauca nec levia hinc
 promas, quibus vanissimam vanitatem de-
 pellas ex aliorum mentibus, atque inseras
 veritatem. Hoc est unicum votum meum
 amantis omnium salutem; hic unicus opel-
 læ meæ scopus, cujus non leve pretium ac-
 cessisse fatebor, & Deo, à quo bona cun-
 ctâ procedunt, gratulabor; si vel è morta-
 libus unum, à vano inanitatum mundi a-
 more, ad veritatem & sapientiam, harum
 ope considerationum (quas ejus nomini &
 honori supplex consecro) traduxerit Salva-
 tor noster Deus, qui omnes homines
 (ii) Addit. 4.

18° INTRODUCTIO.

vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. (kk)

Ad extremum te moneo, aditos à me esse, quantum sanè licuit diligentissimè, fontes ipsos, ex quibus hausi sententias atque historias; quas ita plerumque contextas vides, ut ipsæ etiam particule connectentes, sint Authorum. Illud siquidem adlaboravi, ut succum haberes pietatis, qui è divinis litteris Authorumque piorum scriptis copiosus emanat in legentium meditantiumque utilitatem. Quia verò quorundam Scriptorum variæ sunt editiones; ideò ne continuò erratum à me judices, si fortè quid aut loco aut tenore discrepare cum lectis alibi à te, vel ab alio laudatis, deprehenderis. Neque tamen immunem me ab omni errore deprædico: expertus loquor, quàm facilè aberret calamus, imò & oculus, ubi plura legenda & notanda occurrunt. Vt ne errarem, conatum adhibui & diligentiam; siquid irrepserit, excusa. Vale, utere hoc qualicumque enchiridio, quod tibi familiare peropto; ac demum, quam tibi ex animo voveo, tu impetra mihi à Domino, ut comitem mihi merear habere Sapientiam. (ll)

(kk) 1. Tim. 2. (ll) Hieron. ep. ad Pammach.